

LEERLIJN MUZIEK IN HET PRIMAIR ONDERWIJS

Marleen Smans

C	INLEIDING	4
C	LEESWIJZER	5
C	ONDERBOUWING VAN DE LEERLIJN	
○	1.1 VISIE ART4U	5
○	1.2 DRIE ONDERWIJSKUNDIGE UITGANGSPUNTEN	5
C	LEERLIJN ART4U	
○	MUZIEK EN BEWEGING (GROEP 1 EN 2)	8
○	MUZIEKKLUP EN MUZIEKBENDE (GROEP 3 EN 4)	10
○	INSTRUMENTENBENDES (GROEP 5,6 EN 7)	14
○	POPSONG SCHRIJVEN (GROEP 7 EN 8)	16
○	DJ BENDE (GROEP 7 EN 8)	18
○	EERSTE HULP BIJ EINDMUSICALS (EHBE) (GROEP 8)	20
C	LITERATUUR	22
C	BIJLAGE 1: GLOBALE ONTWIKKELING	23
C	BIJLAGE 2: DOMEINEN PER LEERJAAR	24
C	COLOFON	25

“Meneer, wilt u nog heel even blijven?” (leerling van meester Pieter, groep 6), “Mogen we het liedje van de kat nog éééén keer doen?” (leerling van meester Vincent, groep 4)? en “Wilt u zelf iets voordoen?” (leerling van juf Sanne en meester Sandor, groep 8). Welke leerkracht wordt met zoveel enthousiasme ontvangen? Dat is de muzieklerkracht!

INLEIDING

Art4U, voorheen stichting Veldhovense Muziekschool, verzorgt muziekonderwijs in Veldhoven, Eersel en Bergeijk. De muziekschool biedt instrumentale en vocale cursussen, oriënterende lessen en mogelijkheden tot samenspel. Art4U heeft als missie elk kind in de regio muziek te laten beleven. Sinds 2008 verzorgt Art4U zodoende muziekles op basisscholen. Vanwege grote successen is zowel het aantal basisscholen als het aantal lessen enorm toegenomen. In het schooljaar 2018-2019 is een mijlpaal bereikt. Alle leerlingen die regulier basisonderwijs volgen in Veldhoven, Eersel en Bergeijk krijgen op hun basisschool muziekles van Art4U. Per cursusjaar gaat dit om meer dan 4000 lessen aan minimaal 6000 unieke leerlingen. Samen met deze schaalvergroting ontstond de vraag naar een weergave en onderbouwing van de leerlijn die Art4U hanteert. Art4U werkt met leerjaar-gebonden modules die zijn afgestemd op de ontwikkeling van de leerling. In dit document wordt per module weergegeven aan welke leerinhoud wordt gewerkt en worden gemaakte keuzes toegelicht.

Dit document is geschreven voor iedereen die geïnteresseerd is in het muziekonderwijs dat Art4U in het basisonderwijs verzorgt en de onderbouwing hiervan. Onder andere directies in het primair onderwijs, interne cultuur coördinatoren, groepsleerkrachten, beleidsmakers en muziekdocenten behoren hiermee tot de doelgroep.

LEESWIJZER

Het eerste hoofdstuk bevat de onderbouwing van de leerlijn. De visie van Art4U en drie onderwijskundige uitgangspunten worden hier in toegelicht. In hoofdstuk twee wordt de leerlijn weergegeven. Van iedere module wordt een korte omschrijving gegeven en worden de streefdoelen getoond.

HOOFDSTUK 1 ONDERBOUWING VAN DE LEERLIJN

De leerlijn van Art4U is gebaseerd op de visie van Art4U op muziekonderwijs en drie onderwijskundige uitgangspunten. Deze worden besproken.

1.1 VISIE ART4U

Kinderen enthousiast maken voor muziek is voor Art4U het hoogste doel. Art4U hecht waarde aan structureel muziekonderwijs en een brede muzikale vorming. Een Art4U muziekles is een moment waarop de leerlingen samen muziek maken, zich expressief kunnen uiten en waarin waardering voor elkaar en de muziek voorop staat. Er wordt specifiek aandacht besteed aan instrumentaal spel, alle leerlingen leren meerdere instrumenten in beginsel te bespelen. Hierdoor ontdekken ze hun muzikale talenten en voorkeur. De binnenschoolse muzieklessen kunnen een motivatie vormen om door te stromen naar buitenschools muziekonderwijs.

1.2 DRIE ONDERWIJSKUNDIGE UITGANGSPUNTEN

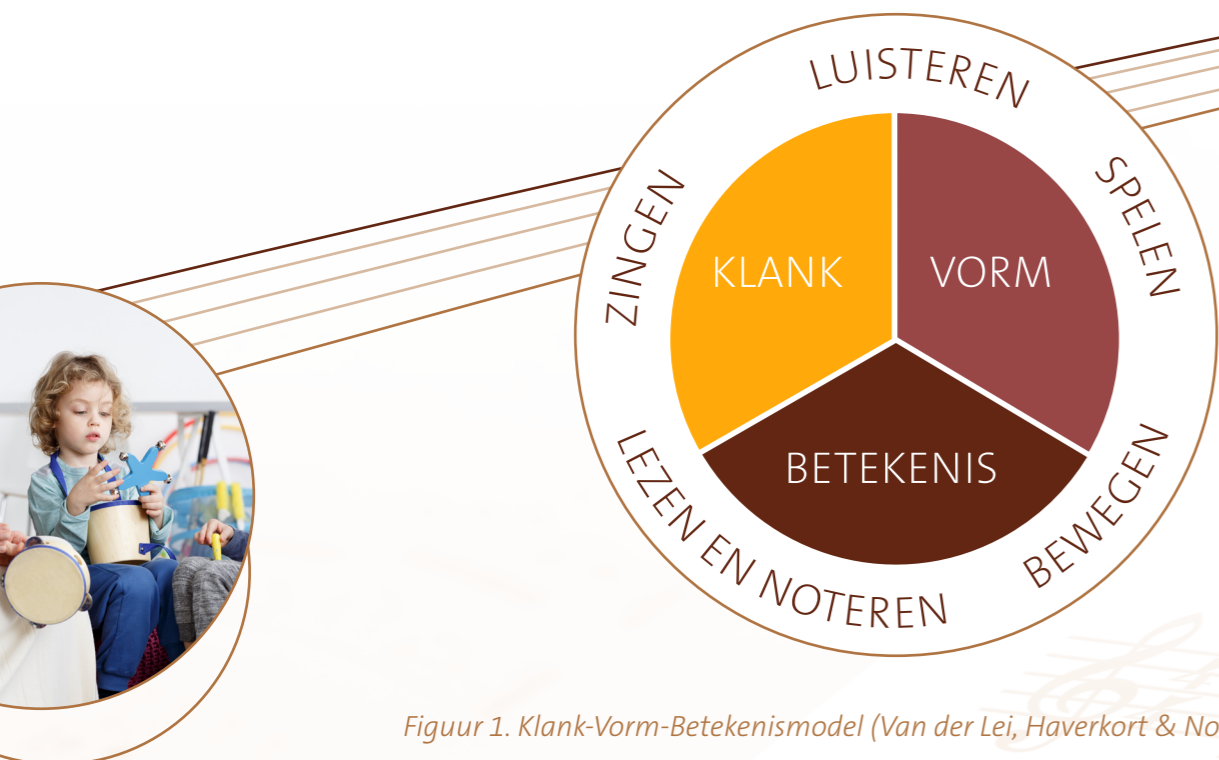
Naast de bovenstaande visie kent de leerlijn drie onderwijskundige uitgangspunten.

Ten eerste sluit de leerlijn aan bij de ontwikkeling van de leerling. De SLO (Stichting Leerplanontwikkeling) geeft in het ‘Leerplankader kunstzinnige oriëntatie’ een omschrijving van de glo-

bale muzikale ontwikkeling van kinderen (SLO, 2015). Deze omschrijving heeft als uitgangspunt gediend voor de leerlijn van Art4U en is opgenomen in Bijlage 1.

Ten tweede komen de verschillende muzikale domeinen over de totale leerlijn evenredig aan bod. Domeinen zijn verschillende muzikale gedragingen. Volgens het klank-vorm-betekenismodel zijn er vijf: 'zingen', 'luisteren', 'spelen', 'bewegen' en 'lezen en noteren', zie Figuur 1 (Van der Lei, Haverkort & Noordam, 2015). Art4U erkent een zesde gedraging, het ontwerpen van muziek. Door te oefenen in het ontwerpen van muziek wordt creativiteit gestimuleerd.

Door de jaren heen wordt de aandacht steeds verschillend over de domeinen verdeeld. Deze verdeling sluit aan bij de ontwikkeling van de leerlingen. In groep 1 en 2 is er bijvoorbeeld veel aandacht voor bewegen en zingen, terwijl er vanaf groep 5 veel op 'echte' instrumenten wordt gespeeld en er in groep 8 een eigen popsong wordt ontworpen. In Bijlage 2 is per leerjaar toegelicht welke domeinen de meeste aandacht krijgen. In het volgende hoofdstuk is de leerlijn weergegeven. Per module wordt in een pie-chart getoond hoeveel tijd er verhoudingsgewijs aan de verschillende domeinen wordt besteed.

Figuur 1. Klank-Vorm-Betekenismodel (Van der Lei, Haverkort & Noordam, 2015)

De kerndoelen voor het primair onderwijs (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006) vormen het laatste uitgangspunt. Kerndoelen zijn streefdoelen die aangeven waar een basisschool zich op moet richten. In 2006 heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de kerndoelen benoemd. Muziek valt binnen het domein 'Kunstzinnige oriëntatie'.

Hiervoor gelden de onderstaande kerndoelen (54, 55, 56):

- I. De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- II. De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

- III. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

In navolging van De Culturele Ladekast (2013) heeft Art4U de kerndoelen vertaald naar vier competenties: creërend vermogen, receptief vermogen, reflectief vermogen en analyserend vermogen. Deze competenties doen niet alleen recht aan muzikale verworvenheden, maar aan een geheel van (buiten)muzikale kennis, vaardigheden en attitudes.

Receptief vermogen: de leerling luistert naar muziek, kan zich openstellen voor andere muziek en brengt onder woorden wat hij hoort aan onder meer instrumenten, klanken en stijlen.

Creërend vermogen: de leerling ontwerpt en maakt muziek op creatieve wijze. Al doende ontwikkelen zijn muzikale vermogens.

Reflectief vermogen: de leerling kan muziek van zichzelf en anderen interpreteren en waarderen. De leerling bespreekt zijn ervaringen en formuleert een eigen mening en smaak.

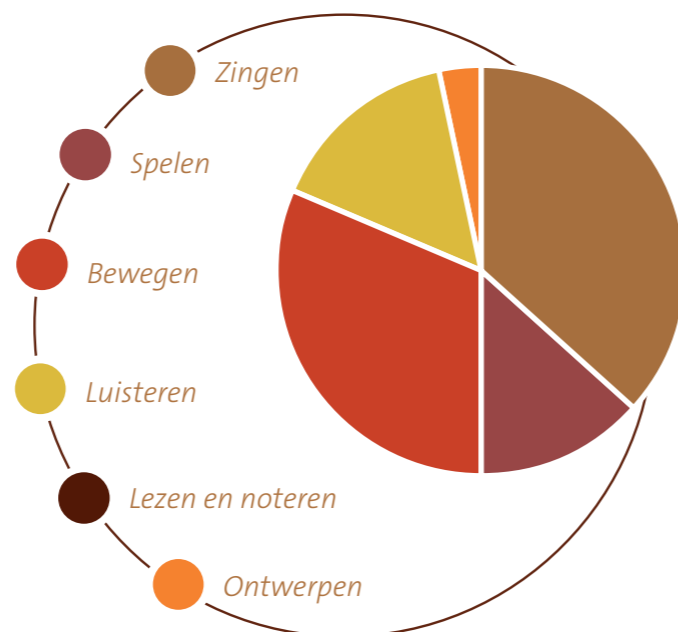
Analyserend vermogen: de leerling ontdekt via muziek de maatschappelijke context van verschillende culturen in het heden en verleden. Door het lezen en noteren van muziek leert de leerling met abstracties te werken. Door te oefenen in uitspraak en begripsvorming ontwikkelt de taalvaardigheid.

HOOFDSTUK 2 LEERLIJN ART4U

In dit hoofdstuk wordt van iedere module een korte beschrijving geven en worden de streefdoelen getoond. Bij de totstandkoming van de streefdoelen is gebruik gemaakt van De Culturele Ladekast (2013)¹.

MUZIEK EN BEWEGING (GROEP 1 EN 2)

Voor kinderen is muziek en bewegen een eenheid. Al spelenderwijs worden basale muzikale vaardigheden aangeleerd en motorische vaardigheden ontwikkeld. Tijdens de lessen 'Muziek en beweging' worden er liedjes gezongen en ritmes gespeeld op Orff-instrumenten (o.a. klein slagwerk). Er wordt zowel experimenteel als in een eenvoudige choreografie gedanst en dagelijkse dingen worden uitgebeeld. De Art4U muziekdocent geeft om de week les, in de andere week geeft de groepsleerkracht zelf les. De groepsleerkracht maakt hierbij gebruik van voorbeeldlessen en lesbrieven van de Art4U muziekdocent.

DOMEINEN MUZIEK EN BEWEGING

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan éénstemmige eenvoudige liedjes zingen in het toongebied d' tot en met b'.

De leerling kan op grond van de vorm (bijvoorbeeld herhaling) of tekst eenvoudige bewegingen bedenken en uitvoeren.

De leerling kan een lied zingen en tegelijkertijd bijbehorende bewegingen maken.

De leerling kan zelfstandig en vrij bewegen op verschillende soorten muziek en ervaart zo maatsoorten, vormen en sferen.

De leerling kan in een gangbare tweedelige maatsoort op de maat van de muziek lopen en de puls spelen.

De leerling kan in gangbare tweedelige en driedelige maatsoorten eenvoudige ritmes op het gehoor naspelen en bij een liedje spelen.

De leerling kan samen met groepsgenoten een lied of een klein klankspel presenteren voor een publiek.

De leerling kan met de juiste speelwijze op Orff-instrumenten spelen (bijv. schudeitjes, trommels, tamboerijn, maracas en claves).

¹ Alle streefdoelen in dit document zijn tot stand gekomen in samenwerking met Art4U docenten. De Culturele Ladekast (2013) heeft hierbij als input gediend. Dit document bevat streefdoelen die volledig door Art4U docenten zijn geconstrueerd, streefdoelen die letterlijk zijn overgenomen uit De Culturele Ladekast (2013) en streefdoelen die elementen bevatten uit De Culturele Ladekast (2013). In alle gevallen beschrijven de doelen de inhoud van de Art4U modules.

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling ervaart contrasten, zoals 'sterk en zacht', 'snel en langzaam' en 'vrolijk en droevig'. De leerling maakt kennis met Orff-instrumenten en kan ze aan hun klank herkennen.

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling kan respect en waardering tonen voor de zang, het instrumentaal spel en de presentatie van anderen.

De leerling ervaart dat door geluiden, klanken en muziek zijn fantasie wordt geprikkeld. De leerling uit op een eigen en vrije manier zijn muzikale ervaring.

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling leert nieuwe woordbetekenissen, afgeleid uit liedjes.

De leerling verkent zingend, spelend, bewegend en luisterend ervaringen uit zijn directe beleveniswereld (thuis en school).

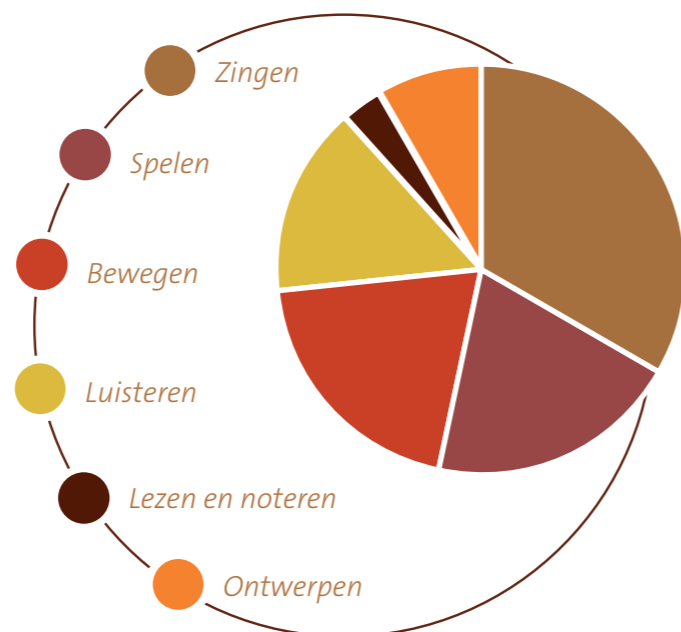
De leerling kent enkele liedjes, verhalen en gebruiken die horen bij seizoenen en feestdagen.

MUZIEKKLUP EN MUZIEKBENDE (GROEP 3 EN 4)

In groep 3 en 4 krijgen leerlingen gedurende het hele schooljaar wekelijks les van een Art4U muziekdocent. In groep 3 worden deze lessen de 'Muziekklop' genoemd. In de 'Muziekklop' wordt veel gezongen. Dit wordt afgewisseld met bewegen op muziek, spelen op Orff-instrumenten en boomwhackers, luisteren naar muziek en het ontwerpen van muziekstukjes. Er wordt plezier gemaakt en een brede muzikale basis gelegd.

In groep 4 volgen leerlingen de 'Muziekbende'. In de 'Muziekbende' worden de lessen uit groep 3 voortgezet. Daarbij leren de leerlingen in de eerste helft van het jaar noten lezen. Dit wordt

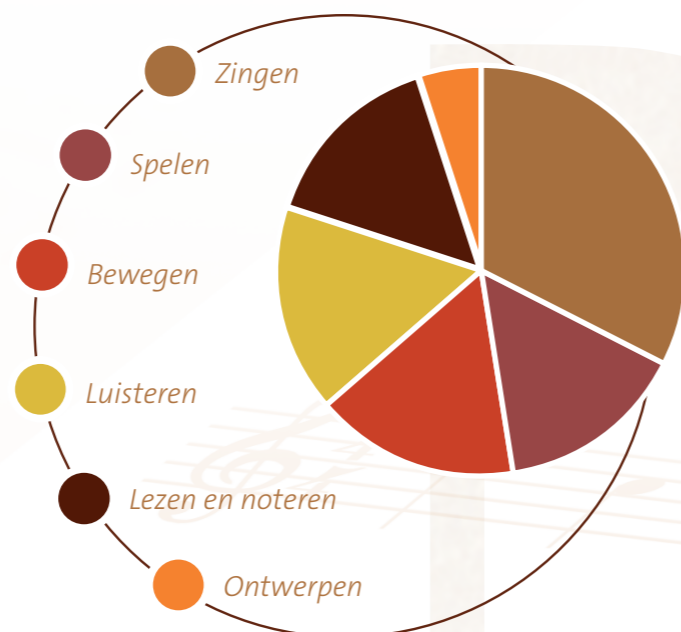

DOMEINEN MUZIEKKLUP

direct toegepast door liedjes op klokkenspel of boomwhackers te spelen. De tweede helft van het jaar maken leerlingen kennis met verschillende instrumentengroepen. Aan het eind van groep 4 kunnen de leerlingen noten lezen en een voorkeur voor een eigen instrument uitspreken.

* Aan dit doel wordt voornamelijk in groep 3 gewerkt.

** Aan dit doel wordt voornamelijk in groep 4 gewerkt.

DOMEINEN MUZIEKBENDE

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan éénstemmig, in canon of tegenmelodie en met aandacht voor articulatie, dynamische verschillen, zuiverheid en voordracht eenvoudige liedjes zingen in het toongebied c' tot en met c".

De leerling kan in gangbare tweedelige en driedelige maatsoorten de puls en ritmes spelen bij muziek.

De leerling kan met de juiste speelwijze op Orff-instrumenten (bijv. schudeitjes, trommels, tamboerijn, maracas en claves) en boomwhackers spelen, met aandacht voor samenspel.

De leerling kan experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden die passen bij een instrument.

De leerling kan zelfstandig en vrij bewegen op geluid en muziek en ervaart zo verschillende maatsoorten, vormen en sferen.

De leerling kan samen met groepsgenoten een lied of een klein klankspel presenteren voor een publiek.

De leerling ervaart muziek door (persoonlijk) contact met musici.

De leerling kan met behulp van traditioneel notenschrift en grafische notatie een lied spelen op klokkenspel en/of boomwhackers.**

De leerling kan korte speelstukjes ontwerpen, noteren en muzikaal uitvoeren.**

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling kan enkele Orff-instrumenten herkennen en benoemen.

De leerling kan aandachtig luisteren naar een muzikale uiting van zichzelf, groepsgenoten, docenten of musici.

De leerling kan enkele toonbeelden van volksmuziek aan een land of werelddeel koppelen.

De leerling kan contrasten zoals 'sterk en zacht', 'snel en langzaam', 'kort en lang', 'hoog en laag' en 'vrolijk en droevig' herkennen en benoemen.

De leerling kan een verhaal en bijbehorende muziek met elkaar associëren.

De leerling kent veelvoorkomende instrumenten (bijvoorbeeld een gitaar, elektrische gitaar, ukelele, trompet, fluit, mondharmonica, drumstel of basgitaar) met hun speelwijze en herkent de instrumenten aan hun klankkleur.**

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling ervaart dat door geluiden, klanken en muziek zijn fantasie wordt geprikkeld.

De leerling uit op een eigen en vrije manier zijn muzikale ervaring.

De leerling kan muzikale aspecten vertalen in beweging en/of klanken.

De leerling kan respect en waardering tonen voor de zang, het instrumentaal spel en de presentatie van anderen.

De leerling kan over zijn eigen muzikale beleving of die van anderen vertellen.

De leerling erkent de gevoelswaarde en emoties die door muziek worden opgeroepen en kan deze benoemen.**

De leerling kan een eigen mening en smaak vormen en benoemen. **

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling verkent zingend, spelend, bewegend en luisterend ervaringen uit zijn directe belevingswereld (thuis en school).

De leerling leert nieuwe woordbetekenissen, afgeleid uit liedjes.

De leerling kent liedjes, verhalen en gebruiken die horen bij seizoenen en (religieuze) feestdagen. De leerling kan eenvoudige notenwaarden (hele, halve, kwart en zestiende) en ritmes uitvoeren en herkennen, ondersteund door woordritmes.*

De leerling kan traditioneel genoteerde notenwaarden (hele, halve, kwart, achtste en zestiende) en ritmes uitvoeren en herkennen, eventueel met behulp van de 'taartpuntenmethode'. **

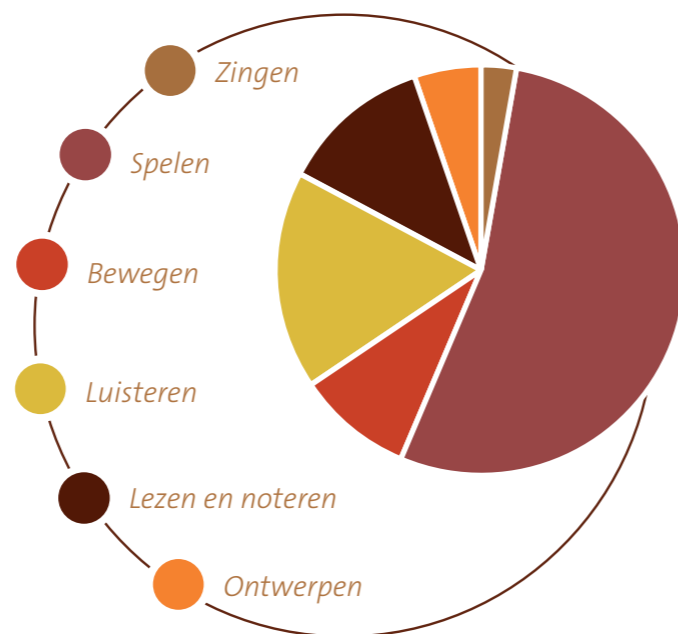
De leerling kan verloop in toonhoogte zowel op zijn gehoor als vanuit grafische of traditionele notatie vertalen naar handbewegingen.**

De leerling kan noten in het toongebied c' tot en met c'' van de notenbalk lezen en op een klokkenspel spelen.**

INSTRUMENTENBENDES (GROEP 5, 6 EN 7)

De leerling krijgt per leerjaar in één of twee blokken van 6 tot 10 weken les op een instrument. In ieder blok wordt er op een ander instrument gespeeld. Zo is er een 'blaasbende', 'accordeonbende', 'ukelelebende', 'toetsenbende', 'percussiebende', 'zangbende' en 'strijk-bende'. De lessen worden afgesloten met een presentatie. De onderstaande doelen zijn alleen van toepassing wanneer het instrument zich hier voor leent.

DOMEINEN INSTRUMENTENBENDES

De leerling kan samen met groepsgenoten een lied, muziekstuk of klankspel vormgeven en presenteren voor een publiek.

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling kan aandachtig luisteren naar een muzikale uiting van zichzelf, groepsgenoten, docenten of musici.

De leerling kent verschillende instrumenten en instrumentengroepen en herkent deze aan hun klankkleur. De leerling herkent vormeenheden zoals 'motief', 'thema' en 'muzikale zin'.

De leerling kan een tragsgewijze melodie binnen een bereik van 5 tonen op het gehoor naspelen.

De leerling kan een kort ritme op het gehoor naspelen.

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan een instrument correct in elkaar zetten, schoonmaken en opbergen.

De leerling kan in een goede houding zitten en/of staan, met en/of zonder een instrument.

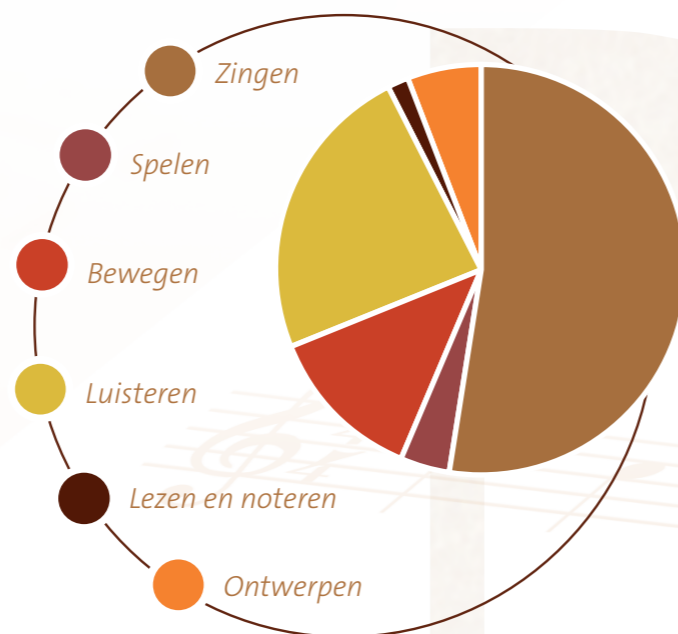
De leerling kan experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden die passen bij een instrument.

De leerling kan klank produceren en 'sterk' en 'zacht' spelen op een instrument.

De leerling kan samen met medeleerlingen een eenvoudige melodie, tegenmelodie of tweede stem zingen of spelen op een instrument.

De leerling kan met behulp van contrasten (zoals 'hoog en laag', 'sterk en zacht', 'snel en langzaam' en 'kort en lang') korte improvisaties uitvoeren.

De leerling kan in gangbare tweedelige en driedelige maatsoorten de puls en ritmes spelen op een instrument.

DOMEINEN ZANGBENDE

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling kan respect en waardering tonen voor de zang, het instrumentaal spel en de presentatie van anderen.

De leerling kan reflecteren op een muzikale presentatie van zichzelf of van anderen.

De leerling kan over zijn eigen muzikale beleving of die van anderen vertellen.

De leerling ervaart dat door geluiden, klanken en muziek zijn fantasie wordt geprikkeld.

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling kan met behulp van grafische en/of traditionele notatie een muziekstuk uitvoeren.

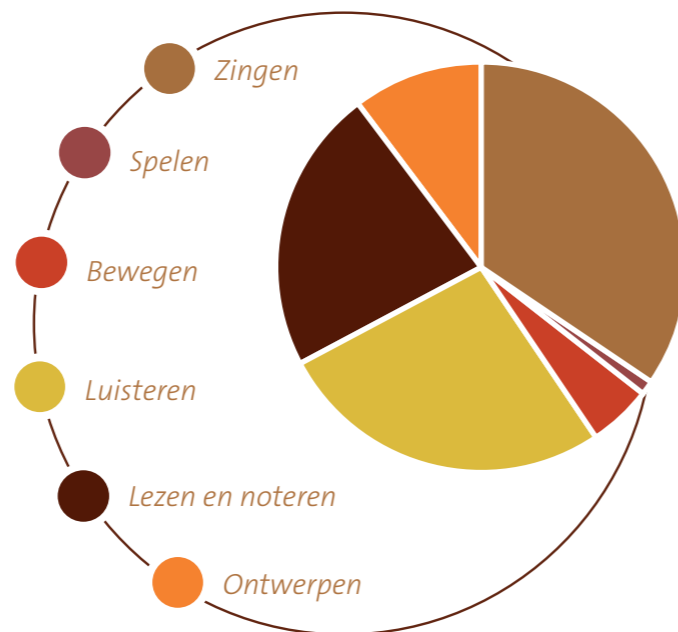
De leerling kan grafisch en/of traditioneel genoteerde notenwaarden (hele, halve, kwart, achtste en zestiende) en ritmes uitvoeren en herkennen.

De leerling kent en herkent verschillende onderdelen van een song (bijvoorbeeld intro, couplet, refrein en bridge) en hun eigenschappen.

De leerling kan muzikale aanwijzingen van een dirigent opvolgen.

POPSONG SCHRIJVEN (GROEP 7 EN 8)

In c.a. 9 lessen schrijven de leerlingen een popsong. Ze kiezen en bedenken een stijl, tekst, melodie en harmonie. Binnen deze lessen wordt het nummer opgenomen in een muziekstudio en wordt een eindpresentatie met live-band voorbereid en gegeven. In de eerste lessen ligt de focus op het schrijven van de popsong, in de latere lessen op de zang en presentatie. De leerlingen krijgen les van meerdere Art4U docenten, ieder met een eigen expertise.

DOMEINEN POPSONG SCHRIJVEN

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan experimenteren met het gebruik van verschillende stijlen, teksten, melodieën, akkoorden en tempo's.

De leerling kan verschillende zanglijntjes, inclusief ritmes, bedenken en uitproberen.

De leerling kan een lied zingen met aandacht voor articulatie, dynamische verschillen, zuiverheid en voordracht in het toongebied a tot en met d" en inzingen tijdens een studio-opname.

De leerling ervaart dat hij zijn lichaam als instrument gebruikt en kan inzetten om beter te zingen.

De leerling kan zelfstandig zingen, begeleid door een gitaar, karaokeversie en/of live band.

De leerling kan samen met groepsgenoten een optreden vormgeven m.b.t choreografie, kleding, decor en spandoeken.

De leerling kan samen met groepsgenoten een lied presenteren voor een publiek, met aandacht voor podiumpresentatie.

De leerling ervaart muziek door (persoonlijk) contact met musici.

De leerling kent de musicus als beroep.

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling herkent verschillende stijlen (bijvoorbeeld country, dance, R&B en singer-songwriter) en kan onderscheid maken tussen deze stijlen.

De leerling herkent gangbare muzikale elementen (melodie, ritme, maat, tempo, timbre en harmonie) uit diverse stijlen.

De leerling kan een relatie leggen tussen popsongs binnen dezelfde stijl, binnen hetzelfde thema, of van dezelfde artiest.

De leerlingen kan op basis van klankkleur het pop-instrumentarium (gitaar, basgitaar, drum en toetsen) herkennen en benoemen.

De leerling ervaart verschil in het beleven van muziek via verschillende media en podia.

De leerling kent, herkent en gebruikt vormprincipes zoals herhaling, contrast en variatie en vormenheden zoals motief, thema en muzikale zinnen.

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling kan een eigen mening en smaak vormen over muziek(stijlen) en deze onderbouwen met vakspecifieke begrippen.

De leerling kan respect en waardering tonen voor de zang en presentatie van anderen.

De leerling kan onder woorden brengen wat een popsong voor hem betekent.

De leerling erkent de gevoelswaarde en emoties die door muziek worden opgeroepen en kan zich inleven in een lied.

De leerling kan plannen en gemaakte keuzes met betrekking tot de popsong en de presentatie bespreken.

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling leert nieuwe Nederlandse en Engelse woordbetekenissen, afgeleid uit liedjes.

De leerling kan een rijmende Nederlandse songtekst schrijven, verbonden aan een thema.

De leerling kent en herkent verschillende dicht- en poëzievormen (bijvoorbeeld ABAB, AABB, ABCB, ABBA, Haiku, 11-je en rondeel) en schrijft tekstregels volgens een gegeven vorm.

De leerling kent en herkent verschillende onderdelen van een popsong (bijvoorbeeld een intro, couplet, refrein, bridge, pre-chorus, tussenspel, solo en outro) en hun eigenschappen.

De leerling kent muziek uit verschillende culturen, landen en religies die vertegenwoordigd zijn in de eigen omgeving.

De leerling kan de betekenis of boodschap van muziek duiden in de maatschappij (bijvoorbeeld een protestsong).

DJ BENDE (GROEP 7 EN 8)

In c.a. 7 lessen leren de leerlingen alles wat een DJ moet kunnen. Ze leren muziek te mixen en maken een eigen track. Hierbij kiezen ze zelf in welke stijl ze willen werken. Na de lessen kunnen de fanatiekelingen thuis gewoon door gaan. Een telefoon of tablet is alles wat ze hierbij nodig hebben. Laat die DJ carrière maar komen!

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan twee nummers eenvoudig in elkaar laten overlopen.

De leerling kan DJ-effecten (bijvoorbeeld loops, filters en echo's) toepassen tijdens het draaien.

De leerling kan geluid opnemen met een 'sampler' en de opnames gebruiken in een eigen nummer. De leerling kan een eigen nummer maken met minimaal 4 verschillende instrumenten.

De leerling kan experimenteren met verschillende klankkleuren en zijn muzikale ideeën vormgeven m.b.v. een leerkracht of professional.

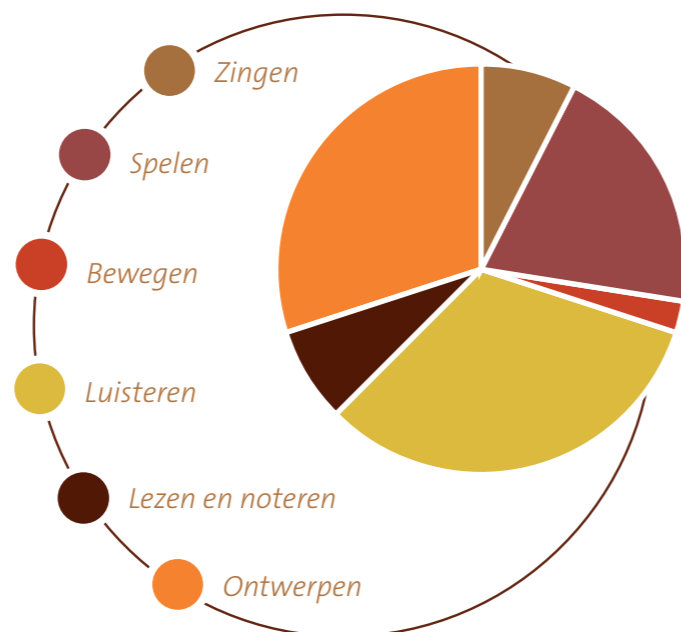
De leerling kan een nummer componeren waarin een ontwikkeling plaatsvindt (bijvoorbeeld door herhalingen, ritme en stiltemomenten).

De leerling ervaart muziek door (persoonlijk) contact met musici.

De leerling kent de musicus (DJ) als beroep.

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling herkent verschillende stijlen (bijvoorbeeld hiphop, rock, blues en jazz) en kan onderscheid maken tussen deze stijlen.

DOMEINEN DJ-BENDE

De leerling herkent gangbare muzikale elementen (melodie, ritme, maat, tempo, timbre en harmonie) uit diverse stijlen.

De leerling kent verschillende instrumenten en instrumentengroepen en herkent deze aan hun klankkleur.

De leerling kent, herkent en gebruikt vormprincipes zoals herhaling, contrast en variatie.

De leerling kan aandachtig luisteren naar een muzikale uiting van zichzelf, groepsgenoten, docenten of musici.

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling kan een eigen mening en smaak vormen over muziek(stijlen) en deze onderbouwen met vakspecifieke begrippen.

De leerling kan zijn muzikale uitingen bespreken in relatie tot een thema of het werk van anderen.

De leerling kan plannen en gemaakte keuzes met betrekking tot zijn eigen nummer bespreken.

De leerling ervaart dat door geluiden, klanken en muziek zijn fantasie wordt geprikkeld.

De leerling kan respect en waardering tonen voor het werk van anderen.

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling kent en herkent verschillende onderdelen van een nummer (bijvoorbeeld intro, outro, couplet, refrein, build-up, drop en break) en hun eigenschappen.

De leerling kan tellen hoeveel maten verschillende onderdelen duren.

De leerling herkent het beginpunt van de muziek en kan hier een 'cuepoint' neerzetten.

De leerling kent de functie van MIDI.

De leerling kan een equalizer op de juiste manier gebruiken.

De leerling ervaart dat je met enkel een tablet of telefoon digitaal muziek kunt maken.

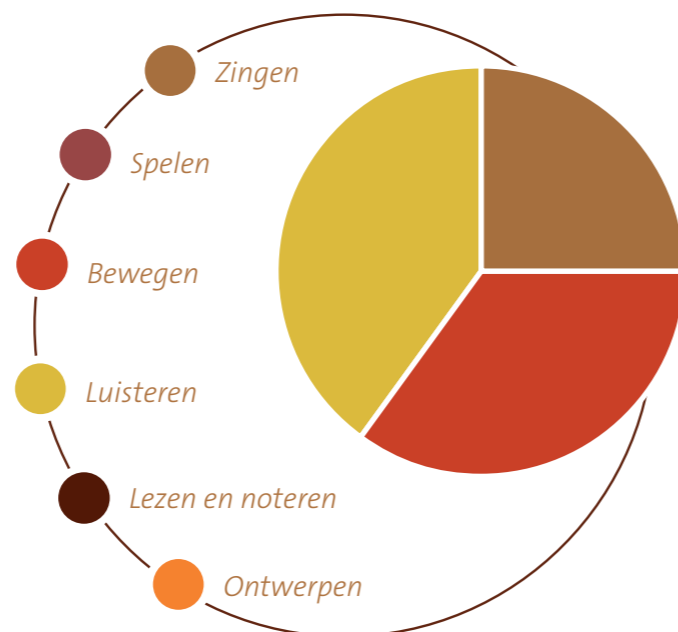
De leerling kent de verschillende media waar muziek vandaan kan worden gehaald, zoals Spotify, iTunes, Youtube, CD's en platen.

De leerling kan in goed Nederlands of Engels een eigen tekst schrijven en deze inspreken of inzingen.

EERSTE HULP BIJ EINDMUSICALS (EHBE) (GROEP 8)

Deze module bestaat uit c.a. zes bijeenkomsten. Binnen de module komt de Art4U musicaldocent de groepsleerkracht ondersteunen op het gebied van drama, zang en dans. De Art4U musicaldocent sluit aan bij de ontwikkeling en het repetitieproces van de leerlingen. Door inhoudelijke aanwijzingen te geven komt het stuk tot leven en verandert het 'voorlezen van tekst' in het beleven en uitvoeren van de eindmusical.

DOMEINEN EERSTE HULP
BIJ EINDMUSICALS

CREËREND VERMOGEN

De leerling kan samen met groepsgenoten een musical vormgeven in (simultaan) spel, zang en dans en dit presenteren voor een publiek.

De leerling kan acteren, zingen en dansen vanuit een rol.

De leerling kan de spelelementen wie, wat, waar, wanneer en waarom betekenis geven en hanteren.

De leerling kan vanuit zijn fantasie en belevingswereld een situatie verbeelden en spelen.

De leerling kent de betekenis van rolopbouw, houding, gebaar, emotie, stem, taal, ritme en mimiek en kan deze hanteren.

De leerling kan het begin, het midden, de climax en het einde van afzonderlijke scènes en de totale voorstelling bewust vormgeven.

De leerling kan eigen verantwoordelijkheid dragen voor het leren van tekst en kan zichzelf door articulatie en volume verstaanbaar maken op een podium.

De leerling leert non-verbaal reageren en hier uitdrukking aan te geven.

De leerling kan (dans)bewegingen uitvoeren op verschillende ritmes, maatsoorten en tempo's met aandacht voor de eigen positie op het podium en ten opzichte van de groep.

De leerling kan een lied zingen met aandacht voor articulatie, dynamische verschillen, zuiverheid en voordracht in het toengebied a' tot en met d".

De leerling kan experimenteren met verschillende klankkleuren die passen bij zijn of haar stem en rol.

De leerling kent de zanger, acteur en regisseur als beroep.

RECEPTIEF VERMOGEN

De leerling ervaart de theatrale werking van toneel door het acteerwerk, de spanningsopbouw en de aankleding van het optreden.

De leerling kan met aandacht kijken en luisteren naar toneelspel, (dans)bewegingen en muziek van groepsgenoten of docenten.

De leerling kan verschillende rollen en spelsituaties bewust beleven en benoemen.

De leerling ervaart zich op een eigen en vrije manier te kunnen uiten tijdens het spelen.

De leerling kan een associatie leggen tussen een verhaal en de muziek.

De leerling ervaart dat hij zijn lichaam op verschillende manieren kan (voort)bewegen.
De leerling ervaart verschillende bewegingskwaliteiten in tijd, kracht en ruimte.

REFLECTIEF VERMOGEN

De leerling kan respect en waardering tonen voor het spel, de zang en (dans)bewegingen van anderen.

De leerling erkent de gevoelswaarde, fantasie en emotie die door eigen of andermans optreden wordt opgeroepen en kan deze benoemen.

De leerling kan een eigen mening en smaak vormen en benoemen wat hem aanspreekt.

De leerling toont respect en waardering voor de meningen van anderen.

ANALYSEREND VERMOGEN

De leerling kent de functie en bijdrage van zijn rol, ten opzichte van medespelers en binnen het stuk.

De leerling denkt na over eigen en andermans bijdrage aan de organisatie en uitvoering van de productie.

LITERATUUR

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2006). Kerndoelen primair onderwijs. Geraadpleegd op: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2006/04/28/kerndoelen-boekje>

Muller, K., Frijters, I., Remmits, B., Van de Wiel, F., Bakens, M., Rutjes, J. & De Nooij, A. (2013). De culturele ladekast: Een doorlopende leerlijn cultuureducatie. Geraadpleegd op: https://www.valkenswaard.nl/cultuurcoaches/inspiratie_42480/item/de-culturele-ladekast_52717.html

SLO: leerplankader kunstzinnige oriëntatie muziek (2015). Geraadpleegd op: <http://kunstzinnigeorientatie.slo.nl/leerlijnen/kunstzinnige-vakdisciplines-en-cultureel-erfgoed/muziek>

Van der Lei, R. Haverkort, F. Noordam, L. (2015). Muziek meester!

BIJLAGE 1: GLOBALE ONTWIKKELING

Globale ontwikkeling volgens het Leerplankader SLO (SLO, 2015)

GROEP 1 EN 2

Het kind heeft plezier in het samen zingen. Vanwege de ontwikkeling van de stem en het gehoor zijn de liedjes nog kort, eenvoudig en relatief klein van omvang (5-6 tonen). Het jonge kind is beweeglijk en kan zich slechts kort concentreren. Daarom komt bewegen op muziek veel aan bod: al bewegend leert het kind dat muziek snel, langzaam, kort, lang, hoog of laag kan zijn. Bij het muziek maken is het kind nog sterk gericht op het ontdekken van instrumenten/klanken, en gaat daarbij vrij solistisch en experimenterend te werk.

GROEP 3 EN 4

Door het toegenomen (muzikale) geheugen en concentratievermogen, kan het kind van deze leeftijd langere liedjes zingen. Door betere stembeheersing hebben de liedjes een grotere toonsomvang en bevatten sprongen. Bewegen speelt nog steeds een grote rol. Door het begin van lees- en schrijfonderwijs, krijgt het kind begrip voor eenvoudige (grafische) notatievormen, die gebruikt kunnen worden om muziek mee te spelen en/of te ontwerpen, of ter ondersteuning van het muziek beluisteren.

GROEP 5 EN 6

Op deze leeftijd zingt en speelt het kind met toenemende vaardigheden, expressie en bewustzijn van de eigen bijdrage aan het gezamenlijk resultaat. Door zijn sociale ontwikkeling kan het in groepjes muziek ontwerpen (componeren) en uitvoeren. Het kind begint vaker de eigen muzikale prestaties af te zetten tegen de gangbare conventies – of 'iets klinkt zoals de muziek om hen heen' wordt steeds belangrijker.

GROEP 7 EN 8

Onder invloed van de (pre-)puberteit kan de stem van het kind in deze leeftijd gaan veranderen. Ook wordt het kind zich steeds meer bewust van wat anderen van hem vinden hetgeen van invloed kan zijn op (de beleving van) het zingen. De eigen muziekcultuur van het kind gaat een steeds grotere rol spelen - zowel in zijn dagelijks leven als in de muziekles. Dit heeft consequenties voor de keuze van lied, speel- en luistermateriaal: kinderen zingen graag Engelstalige liederen en canons, luistervoorbeelden komen vaker uit de eigen muziekcultuur. Tegelijkertijd wordt in deze leeftijdsfase de wereld van het kind steeds groter. Dit brengt met zich mee dat ook zijn muzikale wereld vergroot wordt, door hem, naast muziek uit de eigen cultuur, in contact te (blijven) brengen met een breed aanbod aan stijlen, genres en culturen.

BIJLAGE 2: DOMEINEN PER LEERJAAR

Door de leerjaren heen worden steeds verschillende domeinen ('zingen', 'luisteren', 'spelen', 'bewegen', 'lezen en noteren' en 'ontwerpen') uitgelicht. Zodoende komen alle domeinen over de totale leerlijn heen naar behoren aan bod. De verdeling sluit aan bij de ontwikkeling van de leerlingen.

In groep 1 en 2 is er naast zingen specifiek aandacht voor bewegen op muziek. Via beweging ervaren en voelen de leerlingen muziek. In groep 3 is er het meeste aandacht voor zingen. Door toegenomen concentratie en stembereik wordt het liedmateriaal complexer. In groep 4, wanneer leerlingen vertrouwd raken met het lezen van woorden, wordt gestart met het lezen van notenschrift. Dit wordt op een speelse manier aangeboden. Groep 4 eindigt met een oriëntatie op verschillende instrumenten. In groep 5, 6, en 7 staat instrumentaal spel voorop. Vanaf dit moment zijn de leerlingen groot en sterk genoeg om op verschillende instrumenten te spelen en hebben ze relevante voorkennis. In groep 7 of 8, wanneer de kijk op de wereld en gevoel voor identiteit versterkt, leren leerlingen hun eigen popsong en/of DJ track te ontwerpen. Hierbij wordt geluisterd naar voorbeelden uit verschillende stijlen. In groep 8 uiten de leerlingen zich expressief bij het uitvoeren van de schoolmusical. Hierbij wordt ingegaan op drama, zang en dans.

COLOFON

Dit document is tot stand gekomen in opdracht van Art4U, met dank aan Kunstloc Brabant.

Juni 2019, Veldhoven

Auteur: Marleen Smans

Vormgeving: Hans van Schaijk

IN SAMENWERKING MET

Art4U directie: Jack Gooyaers, Patrick Geboers en Dave Ververgaard

Art4U docenten: Joske Geboers, Marinho Peters, Sabine Sesink, Niels Tiebosch, Vincent van Reen, Anneke Knegtman-Verhoeven, Evert Mostert, Miranda Dijkstra, Hans Broes, Pieter van den Broek, Christianne Celis, Patrick van Gerven, Bart Holleman, Marjan van Randerat, Kim de Beer, Sandor Stürbl, Sanne Christensen en Roy Verschoor

Al Se Eu Te Pego!
MICHEL TELO

Al Se Eu Te Pego!
MICHEL TELO

